

några rader

nyhets- och informationsbrev
för

FÖRENINGEN
LALANDERSLÄKTEN
och dess medlemmar

Nr 14 (2003)
årgång 8

Släktföreningsmöte i Falun 22 - 24 augusti 2003

Planeringen för årets Släktföreningsmöte pågår för fullt. Ni har väl bokat in helgen! Vi hoppas på att många av våra utländska släktingar kommer även i år. Som vanligt får vi ett släktföreningsmöte kombinerat med sightseeing i historisk miljö, intressanta föredrag och trivsamt samvaro över god mat och dryck!

Creutz lade. Foto: Sven Olsson

Falun är en gammal kulturstad, och den och dess omgivningarna bjuder på många sevärdheter som Carl Larsson-gården, Stora Museum med modeller av Christoffer Polhems mekaniska uppfinningar, Dalarnas museum med Selma Lagerlöfs bibliotek och Stadigstugan i Bjursås. Till det kommer inte minst Ornässtugan som är ett stort medeltida gästhus från början på 1500-talet. Det innehåller i dag ett av Sveriges äldsta museer med unika minnen från Gustav Vasas äventyr år 1520.

Falu gruva är nedlagd sedan några år men i högsta grad levande och den är öppen för besökare. Kopparberget är hela det gamla gruvområdet där det numera finns konferensanläggning, restaurang, gruvbod med spännande souvenirer med mera. Carl von Linné skulle inte känna igen sig idag: "Detta är Sveriges största under men faseligt som helvetet självt" sa han på 1730-talet.

Varmt välkomna önskar styrelsen!

ORD från ORDföranden...

Även denna vårvinter har nu övergått i vår. En av årets höjdpunkter för Birgitta och mig är den vecka vi hyr Fogdegården i Huså. Inga överord räcker för att beskriva den vistelsen. I år välsignades vi med fantastiskt väder hela veckan, gott om snö och molnfri himmel i denna underbara lilla by. Vi längtar redan till nästa vårvinter.

Jag skulle så gärna vilja att fler av er upptäckte Huså och Fogdegården. Dessutom är ju hyran extremt låg. Gör slag i saken och ring eller sänd ett e-mail till Stig Dahleman så lovar jag att du inte ångrar dig.

I detta nummer publicerar Jan Leijd en antavla för gruvfogden Nils Lalanders hustru Ingrid Persdotter. Jag vill gärna slå ett slag även för släktforskningen. Numera finns fina möjligheter att släktforska på Internet. Man kan t o m sitta hemma och läsa kyrkböckerna direkt i sin dator. Bra inkörspport, inte minst för ungdomarna i föreningen.

Dessutom hittar du programmet för släktmötet i Falun i augusti. Vi ses väl där?

PO Österlind
Ordförande

Föreningen Lalandersläktens nyhetsbrev *några rader* har till ändamål att

- öka intresset för släktföreningen och stärka sammanhållningen inom föreningen
 - främja aktiviteter inom släktföreningen och stimulera intresset för släktens historia, kunskap om släktforskning samt sprida kännedom om olika släktmedlemmars liv och gärning
 - underlätta styrelsens kontakt med släktmedlemmarna men också vara ett öppet forum för medlemmarna i förenings- och släktangelägenheter
- Redaktör: Birgitta Nordenman, Kremlevägen 6, 756 46 Uppsala. Tel: 018 - 30 09 42, 070 - 315 21 00, Fax: 018 - 30 04 42, e-mail: bin@magnolia.se

Innehåll

Släktföreningsmötet 22-24 augusti 2003	sid 1	Tänk att ha en stor timmerkåk på torget...	sid 20
Ord från ordföranden	sid 2	Minnesord över Folke Lalander...	sid 21
<i>några raders</i> ändamål	sid 2	Smultronställen	sid 22
Innehåll	sid 2	Några ord från redaktören	sid 23
Släktföreningsmötet i Falun - program	sid 3	Nils Lalander: En kommunistisk katt...	sid 23-24
Världsarven	sid 4-5	<i>några rader</i> på nätet	sid 25
Släktboken	sid 5	Stugfogden har ordet	sid 25
Lalanderföreningen på Internet	sid 5	Välkommen att bo i våra stugor	sid 26
Sven Lalander 85 år	sid 6-7	Våra förfäders rättsliga liv och leverne	sid 27
Axel Lalander och hans familj	sid 8-14	Supplement nr 9	sid 28
Hälsningar från våra släktingar utomlands	sid 15	Komplettera släktboken	sid 28
En glädjens dag	sid 15	Medlemsavgiften 2003-	sid 28
En Lalander i Oslo!	sid 16-17	Våra amerikanska släktingar	sid 28
Avdelningen för släktforskning	sid 18-19	Adresslista - släktens funktionärer	sid 29

Släktföreningsmöte i Falun 22 - 24 augusti 2003

Program

Fredagen den 22 augusti

Eftermiddagen: 14.00 Utfärd till Ornässtugan och Carl Larssongården i Sundborn
Vi åker i egna bilar, eventuellt med minibuss.

Ornässtugan är ett stort medeltida gästhus, som byggdes i början på 1500-talet. Det innehåller i dag ett av Sveriges äldsta museer med unika minnen från Gustav Vasas äventyr år 1520.

Carl och Karin Larssons hem är ju unikt i sitt slag, vackert och välhållet och ett populärt mål för många semestrande människor. Turistguiden Guide Michelin har inte för inte beslutat ge Carl Larsson-gården tre stjärnor. Det pågår även en Carl Larsson-utställning på Dalarnas Museum i Falun.

Lördagen den 23 augusti

Förmiddagen: 09.00 Styrelsesammanträde
10.00 Guidad sightseeing i Falun

Eftermiddagen: 13.00 Formellt släktmöte enligt särskild föredragningslista
15.00 ca Föredrag om Falu stads historia av Örjan Hamrin
16.30 ca Anförande om Axel Lalander

Kvällen: 19.00 Gemensam middag

Söndagen den 24 augusti

Förmiddagen: 10.00 Avresa för besök vid Falu Gruva med nedstigning i gruvan
Vi åker i egna bilar, eventuellt med minibuss.

13.30 ca Återkomst till First Hotel Grand
Släktmötets avslutning

First Hotel Grand

Alla gemensamma utflykter utgår från First Hotel Grand, Trotsгатan 9-11, på de tider som angivits, där hålls även styrelsemöte, släktmöte och den gemensamma middagen.

Prisuppgifter

Inträden

- Ornässtugan (inkl guidning): Vuxna 40 SEK per person. Skolbarn 10 SEK per person.
- Carl Larssongården (inkl guidning): Vuxna 80 SEK per person. Barn 7-17 år 35 SEK per person
- Falu Gruva
 - guidad tur i gruvan, inkl besök i museet: Vuxna 90 SEK/person. Ungdom 40 SEK/person
 - enbart besök i gruvmuseet: Vuxna 40 SEK per person. Ungdom 20 SEK per person

Middagen på First Hotel Grand

TVå rätter 230 SEK. Tre rätter 375 SEK. Barn lägre kostnad. Drycker tillkommer.

Information om Falun och var du kan bo

Du ordnar själv var du vill bo. Information om Falun och var man kan bo får du på Faluns turistbyrå "Välkommen till Falun AB", Trotsгатan 10, tel: 023 - 830 50 eller på deras hemsida: www.welcome.falun.se. Se också <http://www.kopparberget.com>

"Stora Stöten". Foto: Lars Dahlström

Den månghundraåriga verksamheten vid Stora Kopparberget utgör en världsunik industriera och de miljöer och den kultur som formats genom generationer vittnar om människans historia från tidig medeltid fram till våra dagar. Därför finns det historiska industrilandskapet kring Stora Kopparberget och Falun numera med på listan över våra världsarv.

Världsarvet Falun

Vid ett möte i Helsingfors den 13 december 2001 beslöt Unescos världsarvskommitté att göra det historiska industrilandskapet kring Stora Kopparberget och Falun till världsarv. Världsarvet Falun blev Sveriges tolfte världsarv. Ett världsarv är en unik kulturhistorisk eller naturhistorisk miljö som vittnar om människans eller jordens historia. Det kan också vara en kombination av dessa två. När en miljö eller ett fenomen antagits som världsarv är det en angelägenhet för hela mänskligheten. Det är allas gemensamma ansvar att skydda våra världsarv.

Världsarvskommitténs motivering lyder:

"Det historiska industrilandskapet kring Stora Kopparberget och Falun utgör ett av de främsta områdena för gruvhantering och metallproduktion. Gruvdriften upphörde vid 1900-talets slut, men har genom många århundraden haft ett starkt inflytande på teknisk ekonomisk, social och politisk utveckling i Sverige och Europa."

Världsarvets omfattning

Världsarvet utgörs av den tusenåriga gruvan med anläggningar under och ovan jord, hyttområden i närheten av gruvan liksom vattenleder, dammar, krondiken samt ålderdomlig bergsmansbebyggelse väster om gruvan. Till dessa fogas hela Falu innerstad med en unik rutnätsplan, samt delar av Kyrkbacken, Villastaden och Södra Centrum. Vidare ingår området norr om sjön Varpan mellan Österå och Bergsgården, bygden kring Hosjön, samt Sundbornsåns och Knivaåns dalgångar.

Unesco är ett internationellt FN-organ som handhar och beslutar om vilka objekt som ska antas som världsarv. Vid Unescos generalkonferens 1972 antogs den konvention som skall vara till skydd för världens natur- och kulturarv. Idag har mer än 160 stater undertecknat konventionen, Sverige anslöt sig 1985. Undertecknandet av världsarvskonventionen innebär att svenska staten har åtagit sig att skydda och bevara de objekt inom sitt eget lands gränser som har ansetts värdefulla för hela mänskligheten. För närvarande finns 730 objekt på Världsarvslistan.

Världsarven i Sverige

Laponia www.ajtte.com	Gammelstads kyrkstad www.lulea.se	Höga kusten www.highcoast.net
Världsarvet Falun www.dalarna.se/varldsarv	Engelsbergs bruk www.fagersta.se	Birka och Hovgården www.raa.se/birka
Drottningholm www.royalcourt.se	Hällristningsområdet Tanum www.vitlycke.bohusmus.se	Skogskyrkogården Stockholm www.kyf.stockholm.se
Hansestaden Visby www.gotland.se	Södra Ölands odlingslandskap www.h.lst.se	Örlogsstaden Karlskrona www.navalcity.karlskrona.se

Världsarvsområdena kan utvidgas eller minskas, de kan också tas bort helt från Unescos lista. Var sjätte år inspekteras ett världsarv för att kontrollera att det förvaltas enligt konventionen. Riksantikvarieämbetet är det organ som har det yttersta ansvaret för de svenska världsarven. De ansvarar för att objekten är nationellt skyddade och att skyddet efterlevs och fungerar. Men det viktigaste av allt är att det är ett delat ansvar som delas av oss alla. Alla som bor och lever i ett världsarvsområde och alla som besöker världsarvet eller på något annat sätt kommer i kontakt med det.

Vill du läsa mer om de svenska världsarven läs då på <http://www.raa.se/varv/index.asp>, för de andra världsarven se: <http://whc.unesco.org/nwhc/pages/doc/mainf3.htm>

För 50 kr plus frakt kan du nu få släktboken ”Gruvsmeden Jacob Mårtensson Lalander. Anor och ättlingar under 500 år” och gå på upptäcktsfärd bland våra släktingar

Köp, läs och inspireras - boken ger många aha-upplevelser! Den är därför en uppskattad present! Varje bok som du köper ger dessutom ett direkt tillskott till vår föreningskassa.

Ring Jan Leijd på tel: 08 - 99 44 12 så får du besked om hur du enklast kan köpa boken!

Lalanderföreningen på Internet

Ni besöker väl Lalanderföreningens egna Hemsida på Internet med adress: www.lalanderrelatives.org? Där finns information både på svenska och på engelska.

På Hemsidan finner du styrelse, valberedning, våra stugor, vackra bilder från Huså med omnejd. Där finns även artiklar och bilder från Släktföreningsmötet i Östersund med omnejd 2001.

Där kan varje släktgren lägga ut sin egen information. Ge ditt bidrag till att hålla denna sida uppdaterad. Du mailar informationen till Carl-Arne Nyström på adress: carl-arne.nystrom@educ.umu.se

Information om Släktföreningsmötet i Falun 22 - 24 augusti 2003 kommer att läggas ut kontinuerligt på hemsidan. Där finns även anmälningsblanketten.

Sven Lalander fyllde 85 år den 21 mars 2003

Sven med sina systrar Britt Hahne och Gull Österlind

Vårdinnan Maija med Sten Claeson

Foto: Birgitta Nordenman

Gull Österlinds tal till Sven i samband med födelsedagskalaset på Ekbackevägen 22 Lidingö.

Det var en vårdag år 1918. I ett hus på Kyrkbacken i Falun rådde en viss uppståndelse. Efter tre döttrar hade familjen nu utökats med en son och just den här dagen skulle han döpas. De tre systrarna kände sig mäktigt stolta, naturligtvis över sin lillebror men framför allt över sina nya, fina klänningar som de skulle bära på dopet. (Detta taget ur syster Britts rika minnesflora) Och dop blev det - och stilig dopnamn till gossebarnet: Sven, Nils, Olov, Axelsson Lalander. Att Sven själv var så förtjust varje gång han under uppväxtåren måste rabbla alla sina förnamn, det betvivlar jag.

Men Sven visade sig snart som en energisk och initiativrik person. Redan i 4-årsåldern tog han ansvar för sin lillasyster Gulls utstyrsel, helt enkelt genom att plocka för sig av grannfamiljens babykläder. Både Lalanders och grannfamiljen hängde gärna babytvätten ute i sina respektive trädgårdar. Här såg Sven chansen att skaffa lillasyster lite nytt att ha på sig. Raskt klättrade han över till grannens tomt, plockade ner babykläderna från torklinan där och hängde upp dem i den egna trädgården. Hur mor Asta kände sig när hon måste bära tillbaka utstyrseln till den rätta ägaren och be om ursäkt å sin sons vägnar, det kan man föreställa sig.

Efter en del andra eskapader tillsammans med kompisen Barbro från huset tvärs över gatan mognade Sven till en ung man och en dag stod han klädd i den vita studentmössan. Så gott som självklart blev hans yrkesval ingenjör. Den elektriska grenen på Tekniska Högskolan i Stockholm blev hans anhalt och nu visade sig verkligen Svens förmåga att ta initiativ och fullfölja sina beslut. På grund av de täta inkallelserna till militärtjänst i början av 40-talet, hade han så att säga förlorat ett år. Sven lät sig inte nöja med detta faktum utan - om jag minns rätt, läste han under ett år dubbla kurser och tog sin examen inom den stipulerade tidsramen. Strongt gjort, Sven!

I Stockholm tog han åter hand om sin lillasyster Gull och såg till att de två huserade tillsammans medan hon gick på Barlocks Handelsinstitut. När hon sedan flyttade till Uppsala för akademiska studier, kom det under en viss tid varje månad en check med mycket behövt och efterlängtat bidrag till kassan. Tack i efterhand, Sven!

Höstterminen 1944 kom en ung finska från Helsinki till institutionen för Nordiska språk i Uppsala. Maija Kitunen och jag blev kurskamrater och goda vänner och till jul följde hon med hem till Falun. Också min bror Sven firade jul med familjen. Maija och han trivdes gott tillsammans och hösten 1945 stod deras bröllop i Helsinki.

Trots en akademisk examen ägnade Maija nu hela sin tid och omsorg åt Sven och deras gemensamma familj, så småningom utökad med tre barn: Anita, Magnus och Christine. Hon blev så kallad hemmafru men en mycket intellektuell och mångsidig sådan. Jag tror mig ha förstått att hon också varit ett starkt stöd för sin man i olika situationer.

Men Maija hade också energi nog till universitetsstudier i franska under den tid familjen bodde i Genève - trots en mycket ung dotter Christine. De romanska språken utökades sedan med italienska och portugisiska, det senare svärdottern Lainetes modersmål. Sven knogade på med sina uppgifter på Vattenfall. I tjänsten ingick resor till fjärran länder, något som han måste ha funnit både tröttande och positivt. Ibland kunde Maija följa med - som till exempel ett oförlömligt besök i Indien tillsammans med bland annat prins Bertil och prinsessan Lilian. Oftast skötte hon emellertid marktjänsten hemma i Sverige.

För både Maija och Sven betydde familjen mycket och dom tog alla tillfällen i akt att fira högtidsdagar, jul-, nyårs- och påskhelger tillsammans både med de egna barnen och så småningom deras familjer och den närmaste släkten i Stockholm. Maija blev med tiden expert på att organisera fester, något som vi här idag ser ett tydligt bevis på.

Med åren kom också Svens uppväxtfamilj i fokus för honom och han ställde upp för oss syskon i besvärliga lägen. När Britts man Gösta efter pensioneringen blev svårt sjuk var det Sven som stöttade henne. Gertrud fick råd och hjälp vid köpet av sin lägenhet i Stockholm.

Sven hyser också ett stort intresse för familjen i utökad betydelse, dvs släkten. Sven är sedan många år vice ordförande i den Lalanderska släktföreningen. Hans arbete där är ovärderligt, varför det var ett uttryckligt krav från min son Per Olov, när han blev ordförande, att Sven stannade kvar som vice ordförande.

Vid 85 års ålder är Sven fortfarande otroligt vital. Hans förmenta dåliga minne har jag personligen inte märkt så mycket av. Men även om han nu inte längre kan erinra sig allt så väl som förr är det förklarligt. 85 år har trots allt förflutit sedan 1918 och snart 60 år sedan Maija och Sven möttes.

Jag påpekade förut att Maija så trofast har ställt upp för Sven. Det engagemanget har ju också gällt Svens syskon. Under en höst på 50-talet måste jag vara borta flera månader från min egen familj och vistas i Stockholm. Vem gav mig husrum under en stor del av den vistelsen om inte min svägerska. När min man Sven och jag ville företa en utlandsresa söderut men inte ville lämna vår lille Per Olov i helt främmande händer vem erbjöd sig att tjänstgöra som extramamma och låta PO ingå i den egna barnaskaran. Maija förstås.

Alltså, till sist ett stort tack för all vänlighet och omsorg genom åren! Skål!

Här fortsätter Sven Lalanders berättelse som började i förra numret av *några rader*.....

Axel Lalander och hans familj

Axel börjar i Riksbanken 1902

Morbror Dahlbäck hade redan under Axels gymnasieperiod önskat att han skulle sluta skolan och ta plats i bokhandel. Då skulle han ju ändå få med böcker att göra. Det var nog bra att det inte blev så, för Axel var absolut ingen affärsman. Efter studentexamen ordnade morbror Dahlbäck via hans förmyndare komminister Adde så att Axel skulle börja i Riksbankens avdelningskontor i Falun. Det var inte precis det arbete Axel önskade. Att bli lärare i historia var det enda som verkade lustbetonat för honom. Han vågade emellertid inte gå sin egen väg och börja studera, det hade krävt stora lån och Axel ville inte sätta sig i skuld, kanske beroende på pappa Magnus problem att klara sina studieskulder. Det kan även ha inverkat att Axel ville gifta sig så snart som möjligt och arbeta för att få tillfredsställande ekonomi. Annars var det anmärkningsvärt att Axel inte skaffade sig någon högre utbildning, eftersom alla hans närmaste gjorde detta: pappan Magnus, systrarna Ninge och Maja, Asta, Israel och Emil Eljas.

Axel började som extra tjänsteman vid Riksbanken med en lön på 30 kr/månad, som efter några månader höjdes till 40 kr/månad (motsvarar 1840 kr/månad år 2002). Arbetstiden var relativt kort: 10 - 16. Själva arbetet var enkelt och krävde inga större förkunskaper: räkna sedlar och beräkna ränta. Axel bodde kvar i "Villan" hos mostrarna men betalade en relativt "ordentlig" avgift på 75 kr/månad, d.v.s. betydligt mer än lönen. Han måste därför ta på sig diverse extra inkomster, främst lektioner för elever som behövde läsa extra. Axel "trivdes ganska bra med arbetet och kamraterna". Två år efter honom började den humoristiske Ragnar Stockman vid kontoret och ett år senare David Olsson. År 1905 blev han e.o. tjänsteman med en lön på 75 och senare 100 kr/månad (motsvarar 4 500 kr/månad år 2002). Samtidigt var han lärare vid Falu Stads Tekniska Aftonskola i bokföring och räkning och hade många enskilda elever, bl.a. Emil Eljas, som ville studera för studentexamen. Sommaren 1907 fick Axel tjänstledigt för att tjänstgöra på Riksbankens Huvudkontor i Stockholm som sedelräknare på sedelkontoret. Det gav honom god tid att ströva omkring i Stockholm. Han vistades även några veckor hos kusinen Arthur Sundelin i Storängen, vilkens hustru Mathy senare startade och drev pensionatet Solsunda. På grund av en förfalskning vid kontoret i Falun återkallades Axel till Falun redan i september och fick fortsätta sitt arbete där. År 1909, då Axel var 25 år, blev han ordinarie bokhållare vid kontoret i Falun med en lön på 200 kr/månad (motsvarande ca 8 300 kr/månad år 2002).

Umgänget före giftermålet, 1903 - 1909

År 1903 kom Israel Israelsson, Axels blivande svåger, till Falun som lärare. Han fick bo i "Villan" och blev god vän med Axel. De gjorde exercisen tillsammans åren 1904-1905 på Rommehed. En annan av inackorderingarna var Karl Hård af Segerstad, som efter Handelsinstitutet i Göteborg fick plats på Bergslaget i Falun. Karl och Axel cyklade ofta till Enviken för att besöka prästfamiljen Ericsson, vars dotter Anna senare gifte sig med Karl.

Hösten 1905 blev Axel medlem av nykterhetsföreningen Falu Tempel av Templarorden och deltog regelbundet i deras möten. Han blev så småningom skattmästare i föreningen, sedan sekreterare och längre fram ordförande.

Asta Bohm fortsatte efter Axels studentexamen sina studier vid folkskoleseminariet i Falun, där hon tog sin examen år 1905. Under dessa år fortsatte umgänget i det s.k. gänget, d.v.s. Asta och Axel samt Ingrid Högberg och Emil Eljas, med bl.a. källbacksåkning och skidturer till Åsbobackarna på vintrarna. Efter Astas examen gjorde hon och Axel tillsammans med bl.a. Israel en utflykt till Rättvik och Älvdalen. De två förstnämnda fick då tillfälle att diskutera sin framtid och kom då överens om ”att försöka kampera tillsammans genom livet”. Innan detta bekräftades genom en formell förlovning reste Axel till Eskilstuna för ”att anhålla om Astas hand” hos hennes pappa August och hans syskon Olivia och Anton. Han blev vänligt mottagen och i maj 1907 växlade Asta och Axel förlovningsringar vid Åsbobäcken, Axels ”smultronställe” utanför Falun. Förlovningen bekantgjordes genom annons i tidningarna.

Asta hade efter sin examen plats som folkskollärare på flera platser inte alltför långt från Falun, bl.a. i skolor nära Säter, Enviken och Leksand. Bäst trivdes hon i Leksand, där hon fick bo hos prostens Ericsson. De brevväxlade också livligt; Axel tycks ha skrivit varje vecka till ”sin älskade Asta”.

När Axel blev ordinarie bokhållare i Riksbanken år 1909 tyckte Asta och Axel att de kunde gifta sig. Asta slutade skolan på våren och vistades på hösten hos sin förra slöjdlärlarinna Gerda Stenberg utanför Söderhamn för att lära sig hushåll och barnskötsel. Bröllopet ägde rum i Leksand med prostens Peterson som vigselförrättare i Leksands kyrka den 12 december 1909. Förutom prostfamiljen och klockarfamiljen Wallgren deltog de närmaste vännerna och Axels familj. Däremot var ingen av Astas släktingar närvarande. Middag serverades på Turisthotellet, varefter vidtog folklekar. Brudparet övernattade i prostgårdens annex och åkte dagen efter till sin nya bostad i Falun.

De första gemensamma åren i Falun, 1909 - 1913

Axel och Asta hade hyrt en liten stuga vid Britsarvets gård strax utanför själva staden Falun, den enda bebyggelsen bortom Kopparbergs kyrka. Stugan innehöll tre rum och kök, men rummen var små och det fanns inga bekvämligheter såsom vatten, avlopp, el eller toalett inomhus. Hyran var 350 kronor om året (motsvarande ca 14 500 kronor år 2002). Möblerna kom dels från Astas hem i Eskilstuna, dels från annat håll, medan möblerna till sovrum och matrum köptes från möbelaffär i Falun. Även om stugan hade sina uppenbara brister trivdes Asta och Axel ganska bra där och kunde ordna små bjudningar för den närmaste vänkretsen: Axels syster Maja och mostrarna, Ingrid och Emil Eljas samt Anna och Karl Hård.

På våren 1910 väntade Asta sitt första barn. Då anställdes en ung flicka, 14 à 15 år, som hjälp i hushållet med den ”furstlig lönen av 10 kronor per månad”. Den 24 september 1910 kom Astrid Margareta till världen. Lilla Ge, som Greta kallade sig själv, frodades och började gå redan vid 9 månaders ålder och lärde sig också tidigt att tala. Sommaren 1911 förlovade sig Maja och folkskolläraren Israel Israelsson. De gifte sig i augusti samma år.

I slutet av år 1911 väntade Asta sitt andra barn och de planerade då att byta bostad. Omkring den 1 mars 1912 flyttade den lilla familjen till den s.k. Fahlhemska gården i hörnet av Åsgatan och Rostvändargatan i Falun. Det var en relativt stor lägenhet med fyra rum och kök, varav enbart vardagsrummet var ungefär lika stort som hela den gamla lägenheten. Eftersom hyran var dubbelt så stor som tidigare hyrdes ett rum och senare två rum ut. Centralvärme, vatten och avlopp och telefon gjorde livet enklare, vilket behövdes eftersom Astas andra barn Maj Ingegerd såg dagens ljus den 29 mars 1912. Gården hade en speciell historia med bl.a. spöken, som Axel beskrivit i sina ”Minnen” del III.

Familjen får eget hem, 1914 - 1924

Fahlhemska gården var inte idealisk för en barnfamilj, med en stenig och kal gård. Det var därför skönt för familjen att få hyra svåger Israels familjestuga i Västberg i Leksand, vid den av Karlfeldt besjunga Sjugare by, för en mycket blygsam penning. De bodde där under fem somrar.

Åtminstone Axel drömde om ett eget hus med egen trädgård. Han hörde sig för om lediga tomter för villabebyggelse och det visade sig finnas lämpliga sådana på Kyrkbacken. Samtidigt fick han klart för sig att det skulle gå att ordna lån med en nybyggd villa som säkerhet, om man bara kunde finansiera markköpet själv. Moster Nenne visade sig vara den räddande ängeln. Hon hade kvar ett arv på 3 500 kronor, som hon generöst var villig att låna Axel. (motsvarande belopp år 2002 är ca 140 000 kronor). Det motsvarade precis markkostnaden för en tomt vid Kyrkbacksvägen 3 på 1000 kvm. Axel infordrade offert på byggnationen och antog den billigaste från en byggmästare Holmqvist. Denna gång var han inte rädd att ta på sig en stor skuld, men han hade ju den nya fastigheten som säkerhet. Hela bygget, inkl markkostnaden gick på 20 000 kronor (motsvarande ca 780 000 kronor år 2002). På tomten ovanför Axels byggde fröken Tingvall en egen villa och de samarbetade om vissa frågor.

Under byggnadstiden föddes familjens tredje barn, Gunnel Ingebritt (Britt) den 18 november 1913. I augusti 1914 bröt första världskriget ut och allmän mobilisering proklamerades i Sverige, men Axel tillhörde inte första uppbådet och kunde stanna hemma. Asta, som då vistades på landet i Leksand, återvände omedelbart till Falun och familjen kunde flytta in i det nya hemmet. När Ge, 4 år, första gången kom in i den nya våningen, ”gick hon omkring med strålände ögon och sa: ’Skall vi bo så här fint’”. Den övre våningen uthyrdes till en bergslagstjänsteman Sellström.

Axel ägnade mycken tid och arbete åt att odla upp den nya trädgården och att bl.a. ordna en kompostanläggning för att förbättra jorden. Trädgårdsvattnet fick han till en början bära från en vattenpost strax ovanför Kopparbergs kyrka. Det blev betungande, varför han och fröken Tingvall lät gräva en för båda gemensam ledning till vattenposten. Den användes till dess staden drog upp vatten och avlopp i Kyrkbacksvägen. I den egna trädgården anlades bl.a. krus- och vinbärsbuskar, hallonhäck, potatisland och land för ärtor och bönor. Några fruktträd planterades också. Tomten utvidgas långt senare med 600 kvm till lågt pris, ”den nya tomten”, där så småningom bl.a. ett härbre uppfördes.

Villan och trädgården kostade givetvis ganska mycket pengar. För att klara ekonomin tog Axel diverse extra arbeten såsom sekreterare i stadens pensionsnämnd och sifferrevisor i ett antal styrelser och sällskap. Det gick bra, eftersom det ordinarie arbetet i banken inte var särdeles betungande eller engagerande. Det hade kommit in ganska mycket folk i banken åren före Axel. Eftersom befördran skedde efter antal tjänstgöringsår fick Axel vänta länge på befördran. Det tog sju år att bli ordinarie bokhållare och ytterligare tolv år att bli registrator. Därefter gick det något fortare: tre år att bli kassör och ytterligare fyra år att bli kamrer.

Efter de tre döttrarna dröjde det länge innan nästa barn kom. De fick ett dödfött barn år 1915, men sedan kom sonen Sven, född den 21 mars 1918. Utöver Sven fick han namnet Nils som släktnamn, Olof för att det lät vackert med Nils Sven Olof och Axelsson som Axel la till ”i ett anfall av högfärd”. Det kunde kanske inte undvikas att Sven blev bortskämd.

Världskriget hade medfört stora påfrestningar på barnen i de krigförande länderna. Röda Korset anmodade svenska familjer att ta emot barn under sommaren. Asta och Axel anmälde sig intresserade att ta emot en flicka från Österrike och sommaren 1919 kom 10-åriga Josefine Stepanek, kallad Peperl, från Wien till Falun. Hon smälte väl in i familjen och återkom även följande sommar. Peperls familj höll sedan kontakt med familjen Lalander ända till Peperls död och kontakten har fortsatt i nästa generation.

Det räckte tydligen inte med fyra egna barn. Ingrid Gunvor (Gull) föddes den 21 januari 1922. År 1923 föddes en liten pojke, Nils Erik, som tragiskt nog avled tre månader gammal genom kvävning på grund av slarv av barnsköterskan, till Astas stora förtvivlan. Slutligen kom den yngsta i syskon-skaran, Gertrud Elisabet, som föddes den 4 september 1924. Man kan inte undgå att göra den reflektionen att barnafödandet, som för övrigt spädades på av ytterligare sex missfall (enligt vad Asta berättat för dottern Gull), måste ha varit mycket ansträngande för Asta. Antagligen medförde detta att hon blev sjuklig längre fram i livet. Sannolikt har Axel inte insett detta.

Barnen växer upp, 1925 - 1927

Det var stor ålderskillnad mellan de sex barnen. Enligt Axel tillämpades gammaldags uppfostran: "Barnen skulle lära sig att lyda och därmed basta." Detta har även bekräftats av dottern Britt, som var den mest självständiga tonåringen. Även de två yngsta döttrarna har minne av att de ibland fick smäll på stjärten, när Axel kom hem och de gjort något otillåtligt under dagen. Sven hade däremot inget minne av någon sträng uppfostran. Barnen började successivt skolan och de äldre flickorna kom så småningom till flickskolan Walhalla. Där och i grannskapet på Kyrkbacken fick de många kamrater. Några större problem uppstod inte i skolan. Till flickornas uppfostran hörde vid den tiden att lära sig dansa och att spela piano. Asta, som själv var road av både dans och musik, tog initiativet. Ett ordentligt piano inköptes och flickorna fick ta pianolektioner och gå på dansskola. Maj var mycket musikalisk och fortsatte med pianospel även som vuxen.

Det mesta umgänget skedde med familjen Israelsson, inklusive mostrarna. Jularna firades tillsammans. Det blev då många personer. Familjen Lalander var efter Gertruds födelse nio personer inkl hemhjälpen och familjen Israelsson inklusive Ninge och hemhjälp åtta personer, i allt kunde det bli 17 personer. Alla skulle ge julklappar åt alla, så det kunde bli totalt ca 200 klappar att dela ut. Julafton firades hos Lalanders på Kyrkbacken. Där hade man "dopp i grytan" på förmiddagen, så skedde åtminstone under senare år. Axel skaffade julgran, som ställdes in i "stora rummet" och kläddes med allehanda prydnader som äpplen, flaggor, papperskarameller, glitter, ljus och papperspåsar med godsaker. Längst upp i toppen sattes ett vackert änglahuvud. Dörren till "stora rummet" hölls stängd till dess Israelssons anlande på julaftons eftermiddag med sin julklappsorg och då släpptes barnen äntligen in. Kaffe och småkakor serverades, och Israel läste julevangeliet, varefter julklappsutdelningen kunde börja. Det tog lång tid, eftersom många paket hade verser, som lästes upp. Ninge excellerade med långa och välskrivna verser för vilka hon ofta fick applåder. Middagen hos Lalanders utgjordes av lutfisk och risgrynsgröt.

Juldagens morgon inleddes för de morgonpigga i familjen Lalander med julotta i Kopparbergs kyrka. Juldagsmiddagen åts hos Israelssons, först på Villan senare på Vasagatan, och bestod av julskinka och någon god efterrätt. Julen avslutades med julgransplundring omkring Tjugondag Knut. Då inbjöds barnens lekkamrater till en fest med servering, lekar, dans kring granen och plundring av granen med dess prydnader och godsaker. Gästerna fick gå hem med gottpåsar. Sedan var julen oåterkalleligen slut och vardagen tog vid.

Asta tyckte om att vara tillsammans med andra människor. När den direkta omsorgen om barnen något lättade hade hon många goda vänner, bl.a. lärarfolk. Familjen umgicks främst med Israelssons, Anna och Karl Hård, seminariedirektör Hellstens med sju barn och lantbruksingenjör Filip Olssons med fem barn. Andra goda vänner var folkskollärarinnan Visen Lundin, sjuksköterskan Gundla Söderström, som varje jul kom med en trearmad ljusstake, och telefonisten Hulda Sallin. Vid familjebjudningar hemma hos Lalanders förekom ofta lekar, ibland med sång. Asta sjöng mycket bra och passade därför utmärkt till lekledare.

På somrarna vistades familjen oftast en tid på sommarnöje. Efter sommarbostaden hos Israelssons i Leksand vistades familjen bland annat några år i Söderbärke och en sommar på pensionat i Vikarbyn. Efter detta hyrdes två år i rad en stuga i Vikarbyn med självhushåll. Sommaren 1928 gjorde familjen en långresa, då man hyrde en stuga i Vejbystrand vid Skälderviken norr om Ängelholm. Baden där var härliga med lagom salt vatten och fina sandständer. Familjen tillbringade många timmar med solsken och ljumma vindar vid badstranden. För övrigt gjordes utflykter till närmaste omgivningar, bl.a. till badorterna Mölle, Torekov och Båstad, till Kullens yttersta udde och till Ängelholm. Familjen vistades i Vejbystrand en månad, Gertrud något kortare, eftersom hon varit sjuk, när de andra for och kom senare till Vejbystrand. Även Axel var kortare tid på sommarstället, eftersom han bara hade två veckors semester.

Livet består av både glädje och sorg. Asta och Axel fick erfaras det senare, då en av deras bästa vänner, Karl Hård, hastigt avled av svagt hjärta, år 1927. Hustrun Anna blev lämnad ensam med fyra pojkar i åldern 12 till fyra år. Axel hjälpte henne med praktiska saker och blev förmyndare för pojkarna, ett uppdrag som räckte i 17 år, tills yngste pojken blev myndig.

Axel tyckte mycket om att cykla, och när barnen växte upp fick de så småningom egna cyklar. Ge som var äldst fick den första som kallades "Skrammeln" eftersom den skramlade betänkligt vid användning. Alla barnen fick lära sig cykla med "Skrammeln", men fick senare andra bättre cyklar. Till en början gjorde Axel kortare cykelturer med några av barnen i Faluns omgivningar. Två längre turer gjordes under 1920-talet. Den första gick runt Mälaren, då man bl.a. besökte Astas barndomshem i Eskilstuna, den "Bohmska gården", och Astas syssling Anna Bohm i Mariefred, varifrån man åkte båt till Stockholm. Den andra, längre cykelturen, ägde rum år 1926 tillsammans med Maj, Britt och kusinen Astrid och gick runt Vättern med besök bl.a. i Motala, Vadstena, Visingsö, Jönköping, Omberg och Askersund. Axel visade ungdomarna en mängd historiska minnesmärken utmed turen. Den är detaljerat beskriven i Axels "Minnen", del III.

Första vistelsen i Umeå, 1928 - 1930

Efter 26 års anställning vid Riksbankens avdelningskontor i Falun, då Axel avancerat till kassör, sökte han kamrerstjänsten i Umeå och fick också platsen. Det innebar mycket stora förändringar för hela familjen. Hela möblemanget i villan måste packas och göras i ordning, förutom de personliga persedlarna för familjens åtta medlemmar jämte hemhjälpen. Sommaren 1928 åkte familjen med tåg till Umeå i två kupéer, en resa som tog 17 timmar. Det var en upplevelse för barnen att beskåda landskapet man for igenom, även om det mest var skog. Gertrud, som då var fyra år, trodde, att tåget var vårt nya hem i Umeå.

Axel hade hyrt en lägenhet av löjtnant Engman på Pilgatan 27. Det var övre våningen i en villa i utkanten av staden. Den hade fyra rum och kök, vilket var ganska trångt för den stora familjen jämfört med den egna bostaden på Kyrkbacken i Falun. Villan hade en trädgård och gränsade till en stor öppen gräsmark, som utgjorde slutet av den egentliga staden. Umeå, som vid den tiden hade ca 11 000 invånare, var spatiöst byggd med breda gator, de flesta planterade med björkarna.

Axel installerade sig den 1 oktober 1928 på Riksbankens avdelningskontor, där han så småningom fann sig relativt väl tillrätta, även om han inte umgicks privat med arbetskollegorna. Familjen fick dock snart bekanta. Häradsskrivare Gustaf Boström satt med i bankens styrelse och hans familj blev bland de bästa vännerna i Umeå. Maj hade en klasskamrat Ruth Sundén, vars mamma Emma Sundén blev Astas nära vän. Hon var änka efter förre rektorn vid stadens folkskoleseminarium. Det var en intelligent kvinna, som även hade två pojkar, av vilka Harald blev tandläkare i Umeå och den andre en framstående industriman. Genom Tempelriddarorden lärde Axel känna John Wikberg, bl.a. stadsfullmäktiges ordförande, och länsveterinären Johannes Modig.

Asta var sällskaplig och utåtriktad. Efter viss tid började hon skriva tidningsartiklar i Västerbottenskuriren under synonymen "Ala". De blev väl mottagna och stärkte Astas självförtroende och arbetsglädje. Ge, som gått ut flickskolan i Falun, stannade hemma det första året i Umeå och hjälpte till i hushållet. På våren 1929 sökte hon in på Gymnastiska Centralinstitutet i Lund (GCI). Hon blev antagen och började hösten 1929. Maj började i flickskolan i Umeå, men kom hösten 1929 in på Umeå folkskoleseminarium. Britt gick i Umeå flickskola, Sven på Umeå läroverk, Gull gick i småskolan och Gertrud var hemma.

Våren 1929 berättade Emma Sundén om sina sommarvistelser på Holmön i Bottenviken. Det ledde till att Axel sommaren 1929 hyrde en stuga på ön, dit man kom med båt från Umeå. Ön var annars helt isolerad med en bofast befolkning på några hundra människor. Där fanns en fin badplats med lång havsstrand, där familjen ofta vistades. För ungdomarna blev det ett livligt umgänge med bl.a. ungdomarna Sundén och i doktor Björnvalls familj, som även inkluderade uppvaktning för Emma Sundén. Bland ungdomarna fanns även Ges bekanta från Falun, Ebba Cederberg, samt den sydlandska skönheten Margit Blixt från Umeå, dotterdotters dotter till Karl XV, en frukt av hans Norrlandsresa 1858. Även sommaren 1930 vistades familjen på Holmön, före återresan till Falun.

Axel förfäder kom från Norrland. Han hade flera släktingar nära Umeå. I Hörnefors bodde hans sysling Klas Sundelin med 11 barn och hans kusin Märtha Gustava, gift med överläraren Carl Vilhelm Renström, som hade 8 barn. 6 av barnen studerade i Umeå.

Åter i Falun, 1929 - 1937

I slutet av år 1929 inträffade en allvarlig förskingring på Riksbankens avdelningskontor i Falun av en yngre tjänsteman. Direktören och kamrern ansågs ha brustit i sin kontroll. Direktören fick en lägre befattning på annat kontor och det föreslogs att kamrern skulle byta plats med Axel i Umeå, vilket denne accepterade. Familjen skulle därmed återvända till Falun. Axels arbete på kontoret i Falun började den 1 april 1930, vilket ledde till vissa problem för familjen. Sven måste börja i Falu läroverk redan på våren för att vara garanterad plats till hösten och han och Axel flyttade därför först till Falun, där de tillfälligt hyrde ett rum i Villastaden och åt på pensionat. Sommaren 1930 förenades de med familjen i Umeå, som på nytt hyrde stugan på Holmön som sommarställe. Därefter flyttade familjen till Falun, där övre våningen i villan på Kyrkbacken med tre rum och kök kunde disponeras. Två av ungdomarna hade lämnat hemmet, Ge för sina studier i Lund och Britt som stannade ett år i Umeå för att gå ut flickskolan. Maj började på folkskoleseminariet i Falun och behövde eget rum. Ett rum inreddes därför på vinden för henne och där bodde hon under sina sista år på seminariet.

I Falun fortsatte Asta att skriva tidningskåserier, främst i Falukuriren. Hon medverkade även i Södra Dalarnas Tidning med nyheter från länshuvudstaden. Det gav anledning till att gå på föreläsningar och sammanträden, där hon träffade många människor. Maj karakteriserade hennes artiklar med följande ord: "Stilen är ledig och lättflytande, hon har lätt för att finna uttryck för sina tankar och är träffande, humoristisk, ja spirituellt." Redaktör Östberg i Falukuriren gav omdömet "att hennes skrivelser blivit synnerligen uppskattade av läsekretsen".

Den 6-7 januari 1934 firade Asta och Axel sina 50-årsdagar med stor mottagning i hemmet på Kyrkbacken. Det blev även en "eftersläckning" en vecka senare. Det kom många människor, anmärkningsvärt nog fler damer än herrar, vilket visar att Asta skaffat sig många nya vänner i Falun. Det är inte klart, om alla barnen deltog i 50-årsdagarna, men troligen var det så.

Axels "Minnen" ger inte närmare upplysning om Astas sysselsättning och intressen under Faluvistelsen 1930-1938, däremot desto mer om hans egna förhållanden. Axel var en utpräglad

föreningsmänniska. I Tempelriddarorden (TR) var han ordförande, s.k. Mästare, vid två olika tillfällen på tillsammans 25 år. Tempelriddarorden är en av de nykterhetsorganisationer, som bildades i USA vid mitten av 1800-talet och senare etablerades i Sverige. Även i Frimurarorden hade han tjänstemannabefattning. Utöver arbetet i Riksbanken fick Axel uppdrag som s.k. ”allmänt ombud” i flera sparbanker i Dalarna. Det hade stora likheter med hans normala arbete i Riksbanken, men medförde att han lärde känna framstående personer ute i bygderna.

Axel var fortsatt intresserad av cykelåkning och under åren 1930-1938 företog han flera längre cykelturer med några av barnen. Den längsta och mest intressanta ägde rum i juni 1933 från Falun till Trondheim, ca 90 mil, tillsammans med Maj, Astrid och Gunnar. Själva cykelturen tog två veckor och gav många upplevelser som passagen förbi Dovrefjäll och vistelsen i Trondheim med besök främst i den gamla Domkyrkan. Efter Trondheim fortsatte resan ytterligare en vecka med tåg hem till Falun, via Järpen och Östersund. På vägen besöktes några av Axels släktingar i Jämtland. Det gav näring åt Axels redan tidigare väckta intresse att forska i släktens historia. År 1934 företogs en cykeltur genom Hälsingland, Medelpad och in i Ångermanland tillsammans med svåger Israel (deltog endast i en del av turen) och hans barn Astrid och Gunnar samt Britt och Sven. I Gnarp i Hälsingland såg dom en stor affisch med reklam för Lalanders herrekipering i Sundsvall och i Sundsvall träffade sällskapet affärens innehavare, Axels syssling, Per Lalander d.ä. I Medelpad besöktes Klöstre by i Torps socken med Axels fädernehem och Torps kyrka. Även i Svens cykeltur genom Norge med vandrarscouterna till ett stort scoutläger i Värmland år 1935 fanns Axel med under en del av färden. Han företog ytterligare en cykeltur söder om Mälaren, då bl.a. Eskilstuna och Bohmska gården besågs liksom Mariefred.

År 1936 skulle Axels svåger Israel gå på en kurs i Uppland. Han drabbades emellertid av en hjärtattack under en simtur och fick åka till Danderyds sjukhus i Stockholm. Dit kom hans hustru Maja, men Israel avled den 29 juli 1936. Maja blev ensam med barnen Astrid och Gunnar, och hade också ansvaret för mosterarna Nanna och Nenne. Sommaren 1938 dog Nenne, 87 år gammal.

Under åren i Falun hade barnen på allvar börjat lämna hemmet. Ge tog sin examen som sjukgymnast och gymnastikdirektör i Lund. Hon slog sig ned i Hällefors, där hon öppnade praktik som sjukgymnast. Under depressionsåren i början av 1930-talet var det inte så lätt att få arbete, men så småningom kunde hon dock försörja sig själv. Hon träffade i Hällefors sin blivande man, Erik - Kirre - Mandorf . År 1934 kom de på besök till Falun, förlovade sig snart efteråt och gifte sig i Kopparbergs kyrka den 12 december 1934. De bosatte sig i Hällefors, där Kirre arbetade vid bruket. Den 22 juli 1936 kom dottern Birgitta, Asta och Axels första barnbarn.

Maj gick tre år på folkskoleseminariet i Falun, där hon tog sin examen år 1933. Hon tjänstgjorde sedan flera år som vikarie i olika skolor i landet, från Kumla i Närke till Karungi i Tornedalen. År 1936 sökte sig Maj till Manila för att utbilda sig till dövstumlärare. Britt avslutade flickskolan i Umeå år 1931. Hon ville bli sjuksköterska, men fick vänta några år, eftersom hon var för ung att direkt komma in på sjuksköterskeskolan. Hon tog då tjänst i familj, först hos en prästfamilj i Värmland, senare hos den finske konsulen i Bryssel. Därefter var hon mogen att börja på Röda Korsets sjuksköterskeskola i Stockholm år 1933, där hon tog sin examen år 1937. Sven tog studentexamen år 1937, praktiserade ett år i Falun och började sedan på Tekniska Högskolan i Stockholm. Gull började i seminariets småskola. Även Gertrud började i samma småskola

Fortsättning följer i nästa nummer.....

Hälsningar från våra släktingar utomlands

Detta fanns att läsa i *Some Lines* mars 2003

Mårten branch member is ordained minister

On March 3, 2002 Roberta (Swanburg) Bliss, Mårten branch descendant, was ordained as Minister of Word of Sacrament by the Presbytery of San Francisco, CA. Family and friends were gathered to share and savour this important day for Roberta at the First Presbyterian Church of Berkeley, CA. Roberta left a career in engineering behind and she is enjoying her new profession immensely.

Birthday Celebration in Sunny San Jose, California

Delphie Stevens, Nils branch, celebrated her 80th birthday with friends and relatives August 9-11, 2002. This was a special birthday and a large family reunion! Nils branch descendants (and one Jacob descendant) arrived from all corners of the country - Florida, Alaska, Arizona, Minnesota, Wisconsin, Colorado, and California to enjoy a weekend of fun together.

Delphie firade sin födelsedag tillsammans med sin syster Florence "Toody" Vomhof och sin bror Lloyd Brattlund. Deltog i firandet gjorde även Charlotte och John Brattlund, David och Seth McCarty, Karen, Nancy, Sandra och John Madden, Janice, och Elise Jo Brattlund, Pamela Nelson och Jana Lalander (Jacob grenen).

En Glädjens Dag

Den 9 november 2002 gifte sig Maria Schützer, dotter till Marielouise och Kjell Schützer, med Rob Ford i Järfälla kyrka utanför Stockholm. Maria tillhör Nils-grenen och du finner henne på sidan 264 i Släktboken.

Maria och Rob bor i Chicago men hade rest hem för att Maria skulle få sitt efterlängtade bröllop i Sverige. Bröllopet var mycket stämningsfullt och vackert. Närvarande var förutom släkt och vänner, brudens syster Susanna som hade rest hem från Washington med sina 2 barn Melanie 4 år och Kristina 7 månader. Brudgummens bestman kom från Los Angeles.

Brudens föräldrar bjöd på bröllopsmiddag i festlokal nära hemmet i Järfälla. All mat, och det var en hel del, hade lagats av brudens mamma Marielouise. Efter en vecka återvände brudparet till sitt hem i Chicago. Men alla vi som var med tyckte det hela var ett mycket fint ljus i novembermörket.

Nedtecknat av Inger Mellberg, moster till bruden.

En Lalander i Oslo!

Visste ni att det finns en Lalander i den norska huvudstaden Oslo? I telefonkatalogen hittar man Katarina Lalander Hammes. Katarina flyttade från Luleå till Oslo 1986 och i dag känner hon sig mer norsk än svensk. Hon har just firat 17 maj - den norska nationaldagen. Hon har gått i "17 maj-tåg" med norska flaggor och norsk nationaldräkt från Ofoten.

Katarina ger oss här några glimtar från sitt liv i Norge, utifrån några frågor som hon fått.

Finns det något av Sverige kvar?

- Min son, André Lalander (f.1989) bor i Sverige och representerar min "gren" av familjen! Dessutom har jag mamma, pappa och mina sysstrar kvar i Luleå.

- Annars är det inte så mycket av Sverige kvar, bortsett från mitt svenska pass. Språket och tonfallet är en lätt blandning av norska och svenska, när jag talar svenska. Svenskar som möter mig för första gången brukar säga: "Vad bra svenska du talar! Har du bott i Sverige?" Hemma i Oslo pratar vi norska, till och med nordnorsk dialekt! Min man, Tor Hammes, kommer från Narvik i Nordnorge.

Att skriva svenska är numera hopplöst! Det kan jag inte längre. (Vilket inte stämmer - red. anm.) Men mitt svenska Lalander-namn behåller jag! Det är jag väldigt stolt över. Redan som barn bestämde jag mig för att ta efternamnet Lalander som är min mammas flicknamn. Jag är född Ekholm. Nu har jag dessutom fått ett norskt efternamn - Hammes. Det blir ganska långt, men norrmännen har långa och lite krångliga namn! (Vi har en sportkommentator på norsk TV som heter Audhild Gregoriusdotter Rotevaten!!)

Delar av året bor jag i Frankrike. Där finns det många "Lalande" utan "r". Som säkert många känner till, finns det också ett gott rödvin från slottet "Lalande". Det dricker vi gärna när något ska firas i min familj.

Vad upplever man som svensk när man flyttar till ett annat land? Är vi svenskar och norrmän lika?

- När jag kom till Norge för 17 år sedan var det några märkbara skillnader mellan svenskar och norrmän som jag snabbt registrerade. Svenskar räknar kronor och ören, delar räkningen på öret, och ger lite dricks. Norrmän tar inte saker och ting lika allvarligt som svenskar. Svenskar kan på många sätt upplevas som mer seriösa, noggranna och välorganiserade. Svenskar svär mer, och norrmän går aldrig hem när du bjuder dem på fest. Fester som håller på till 5-6 om morgonen är helt normalt!

Svensk arbetskraft är populär i Norge. Svenskarna uppfattas som lojala, pålitliga och flitiga. Jag har en bekant som enbart anställer svenskar i sitt företag. Han säger att norrmännen är allt för lata och opålitliga! Dessutom säger många att svenskarna är bättre på service! Men å andra sidan möter jag många svenskar som tycker att norrmän är så trevliga! "Vi svenskar är så stela", säger de om sig själva. Jag tror det har med språket och tonfallet att göra. Norska låter glatt och muntert i ett svenskt öra. "Akkurat" är ett ord som alla svenskar brukar nämna som ett typiskt exempel på det glada norska språket.

Det är de största skillnaderna, tycker jag. Men både Sverige och Norge är långsträckta länder, och skillnaderna i norr och syd kan vara stora. Jag känner bättre till förhållandena i Norge än i Sverige, eftersom jag i 14 år har rest omkring i hela Norge genom mitt arbete som företagskonsult.

Vad saknar man från hemlandet?

- Om jag saknar något svenskt så är det en del matvaror, som t.ex. falukorv, rökt skinka, hamburgerkött och nyponsoppa med mandelbiskvier. Svenska ostar som hushållsost och cheddar! Julmust, det vet man inte ens vad det är här i Norge! Svenskt godis och Marabou mjölkchoklad. Men jag reser ofta till Sverige för att besöka min familj och då passar jag på att fylla på mina lager! Och så prenumererar jag på svenska Damernas Värld! Svensk TV har man ju alltid kunnat se i Norge, så jag tycker att jag hänger med ganska bra på vad som händer! Vi ser oftast både norska och svenska nyheterna på TV.

Midsommar är väl den tradition som jag saknar mest. Jag skulle önska att Midsommar kunde vara Sveriges nationaldag! Det skulle nästan slå 17 maj som alla svenskar är så imponerade över!! Ni har ju Midsommar, glöm inte det!!

Varför blev det Oslo?

- Jag jobbade i SAS International Hotels fram till 1988. Det var så jag hamnade i Oslo. Huvudkontoret låg i Oslo på den tiden. Efter åren i SAS, där jag arbetade med intern utbildning, hamnade jag i konsultbranschen. Först som anställd i en norsk konsultfirma och 1992 startade jag min egen firma, Progressio. Besök gärna min hemsida: www.progressio.no

I dag arbetar jag med serviceföretag, hotell, rederier, försvaret, biografier, bensinstationer, turism, personalrestauranter o.s.v. Specialkompetensen är service och kundvård, samt utveckling av utbildningsmaterial. Två böcker har det också blivit! Kunderna finns i hela Skandinavien. De första åren reste jag enormt mycket, höll kurser och föredrag. Det blir jobbigt i längden. De sista åren har jag jobbat mer med utveckling av utbildningsmaterial. Jag utvecklar ”verktyg” för företag som vill förmedla sin vision och sina värderingar till medarbetarna.

Lalandersläkten

- Det var roligt att höra av *några raders* redaktör. Jag måste väl erkänna att jag inte varit aktiv inom föreningen Lalandersläkten. Några besök i Lalandersläktens stuga i Huså har jag i alla fall gjort, för många år sedan. Jag kommer inte på släkträffen i sommar, så jag får passa på att önska alla mina släktingar en riktigt fin sommar!

Katarina Lalander Hamnes som tillhör Jacob-grenen finner ni på sidan 225 i Släktboken.

Avdelningen för släktforskning

I nummer 11 av *några rader* fanns en artikel som redovisade anorna för Mårten Jacobssons hustru, Gölin Eriksdotter. Så här skriver Jan Leijd där: ”Släktboken innehåller antavlor för Jacob Mårtensson Lalander och hans fru Gertrud Jacobsdotter, och deras gemensamma stamtavla med alla ättlingar. Vad som saknas är bland annat antavlor för alla som gift in sig i släkten och spritt *sina* gener i efterkommande släktled. Eftersom Jacob Lalanders barn gifte sig med bygdens söner och döttrar är det möjligt att ta fram antavlor för de flesta ingifta under 1800-talet”.

Och här kommer fortsättningen - En förteckning över **Ingrid Persdotters anor**

Ingrid kom från Nordhallen i Åre och gifte sig med Nils Lalander som blev gruvfogde i Huså.

Ett 180 år gammalt skänkskåp som tillhört henne står i Fogdegården i Huså.

Anorna på hennes fars sida kommer i huvudsak från Åre, på hennes mors sida från Kall. Anorna följer här. En grafisk framställning finns på nästa sida.

I:1 Per Andersson	Bonde i Nordhallen nr 3, Åre
I:2 Agnes Jonsdotter	Torpardotter från Kjoland, Kall
II:1 Anders Olofsson	Bonde i Nordhallen nr 3, Åre
II:2 Ingrid Persdotter	Bonddotter från Berge i Åre
II:3 Jon Johansson	Nybyggare i Kjoland, Kall
II:4 Kerstin Nilsson	Bonedotter från Konäs, Kall
III:1 Olof Pålsson	Bonde i Nordhallen nr 3, Åre
III:2 Lisbeth Andersdotter	Bonedotter från Nordhallen, Åre
III:3 Per Persson	Bonde i Berge, Åre
III:4 Agnes Joelsdotter	Bonedotter från Västgård, Kall
III:5 Johan Hansson	Bonde (torpare) i Rör, Kall
III:6 Karin Jonsdotter	Från Nordhallen, Åre
III:7 Nils Jönsson	Bonde i Kolåsen, Kall
III:8 Lucia Abrahamsdotter	Bonedotter från Konäs, Kall
IV:1 Pål Olofsson	Bonde i Nordhallen nr 3, Åre
IV:3 Anders Jonsson	Bonde i Nordhallen nr 2, Åre
IV:4 Marit Jonsdotter	Från Vassnäs, Kall
IV:5 Per Persson	Bonde i Handöl, sedan i Berge, Åre
IV:6 Ingrid Hansdotter	Bonedotter från Berge, Åre
IV:7 Joel Olofsson	Död i Västgård, Kall
IV:8 Marit Olofsdotter	
IV:15 Abraham Jonsson	Från Konäs, Kall
V:1 Olof Andersson	
V:9 Per Pålsson	Bonde i Björnänge nr 2, Åre
V:10 Kristina Karlsdotter	
VI:1 Anders Eriksson	
VI:2 Murette	

Tänk att ha en stor timmerkåk på torget och driva krog.....

Foto: Sören Marklund

Äventyrlig flytt

Villa Tottebo byggdes år 1897 av grosshandlarskan Ellen Lithander-Fick, bosatt i Lit och Östersund. Tottebo byggdes ursprungligen som fritidsbostad, eller jaktvilla som det kommit att kallas. I början av 1900-talet fick Villa Tottebo ny ägare, men såldes vidare på 1920-talet. Köpare var sjukhusbolaget med Agnar Meurling i spetsen. Huset hamnade då i skuggan av det nybyggda sjukhuset och förlorade sitt värde som fritidsbostad. Sjukhuset använde Tottebo till personalbostad, först som maskinistbostad och senare som bostad för sjukhusets sköterskor, som nyttjade elva rum. I slutet av 1970-talet upphörde Villa Tottebo att fungera som personalbostad och i början av 1990-talet hotades villan av rivning.

Men Anders Lundberg, Lasse Stålnacke och Per-Åke Kristiansson gav jaktvillan ett nytt värdigt liv. De hade en påskdag i solen på Åreskutan kommit upp med tanken: Tänk att ha en stor timmerkåk på torget och driva krog....

”Jag hade varit inne i Villa Tottebo och funderat över vad man skulle kunna göra med den, dessutom hade jag hört att det fanns en tomt vid järnvägsstationen som var tillgänglig. Så föll allting på plats.” berättar Per-Åke. Efter viss möda fick de klartecken att placera villan i parken mitt emot Åre station.

Så en sen kväll i juli 1995 började flytten av den 60 ton tunga och 15 meter breda villan. Efter nära hundra år på fast mark rullade Villa Tottebo iväg på släp. Där stod hela Åre by längs väggkanten i klungor, för att bevittna flytten från sluttningen nedanför Totthummeln. Några tog fram fikakorgen och satte sig i gräset under tiden flyttkarlarna sänkte en lyktstolpe längs Årevägen. Allt var märkvärdigt och någon sa: "Det här måste vara Åres mest välbesökta restaurang i sommar, och den har inte ens öppnat!" Det tog 14 timmar att frakta huset de tre kilometrarna och fyra månader senare, efter ett omfattande renoveringsarbete, öppnades restaurangen som erbjuder 75 sittplatser samt en bar på övervåningen med 60 sittplatser. Sommartid hålls även en uteplats öppen med cirka 40 sittplatser.

Villa Tottebo har blivit en populär krog i Åre. ”Vi vill vara en schysst kvarterskrog, en sådan vi själva skulle gilla, där det serveras mat vi själva skulle vilja bli serverade” säger Per-Åke och Thomas Kristiansson som nu äger Villa Tottebo.

Per-Åke är Förtroendeman för Anders-grenen. Du hittar honom och Thomas på sidan 352 i Släktboken. Se även: www.villatottebo.se

Minnesord över Folke Lalander i Upsala Nya Tidning den 21 januari 2003, skrivna av K G Nilson.

Folke Lalander har avlidit efter en tids sjukdom. Han föddes 1936 i Luleå och tog studenten på handelsgymnasiet men snart tog intresset för humaniora över. Jag lärde känna honom 1965 när han var amanuens vid Institutionen för estetik vid Uppsala universitet och deltog i Teddy Brunius stimulerande seminarier. Folke var kulturellt allmänintresserad med en särskild dragning till det som var litet vid sidan av huvudfåran. Han skrev text om Humbert de Supervilles Essay sur les Signes inconditionelles dans art från 1827. Han var också konstkritiker i Uppsala Nya Tidning.

Han hamnade så småningom i Östergötland och bodde först i Linköping, och sedan i Norrköping där han 1969 knöts till konstmuseet som ansvarig för filmverksamheten och blev sedan intendent och utställningsproducent. Folke var en mycket uppskattad föredragshållare och ledde också åtskilliga konstresor ut i Europa och var en folkbildare av rang. Privat företog han med sin familj långa cykelturer, gärna i Östeuropa och en gång till Norra Ishavet.

Bland de många utställningar han producerade i Norrköping bör särskilt nämnas svenskt avantgarde 1979 som tog upp konst från 10-talets genombrott till tiden efter andra världskriget och Musik 1982. Den senare ville ge en bred presentation av tänkbara samband mellan bilduttryck och musikalisk gestaltning. Det bör i detta sammanhang nämnas att Folke hade ett stort intresse för framför allt jazzmusik - han spelade dragbasun och hade flera egna jazzband. 1982 startade han också ett eget galleri i Norrköping, Sankt Olof, i en f d barnvagnsaffär där han först sålde ut lagret.

När Riksställningar 1988 sökte en ny intendent till konstavdelningen började han där och gjorde bl a utställningen Det andliga i konsten. 1991 blev han överintendent för Liljevalchs konsthall. Där verkade han fram till 1999. Hans sista utställning blev Hilma af Klint som pågick också år 2000.

Vårsalongen på Liljevalchs som länge varit ett forum för icke etablerade konstnärer fick en kvalitetsmässig uppräckning genom inrättandet av stipendier som lockade delvis nya konstnärer att delta. Han gjorde separatutställningar av betydande konstnärer som Lena Cronqvist, Gabriele Munter och Anna Sjödahl och samlingsutställningar som Oväntat möte 1993 om estnisk och lettisk konst från mellankrigstiden, omväxlande med mera publika som Agitation för lyckan 1996 som visade sovjetisk konst från revolutionstiden och socialrealism från Stalintiden. Den blev en sällsam publiksuccé som sågs av 60 000 besökare. Som utställningsproducent gick Folke sin egen väg med en unik integritet.

Folke framträdde också som författare av konstnärsmonografier och publicerade böcker om bl a Peter Freudenthal, Franco Leidi, Carl Magnus och K G Nilson. Hans sista manuskript, om den originelle tecknaren och målaren Bruno Knutman, är ännu opublicerat.

Efter Liljevalchs flyttade Folke till Österlen. Med sin fru Agneta, f d chef för Strindbergsmuseet, började han en uppskattad föreläsningsverksamhet i anslutning till bostaden i Brösarp. Där kunde man också se en omfattande konstsamling med verk alltifrån pionjären Bengt O Österblom, som upptäcktes av Folke, via den excentriske Gunnar Löberg till Lars Hillersberg, Stig Pettersson, Margareta Renberg och Mamma Andersson - som alltid ett högst personligt urval.

Folke efterlämnar maka och tre barn från ett tidigare äktenskap: Rickard, Philip och Eva.

Smultronställen

Många har efterfrågat tips från andra om vad man kan göra i Huså med omnejd. Själv vill jag (redaktören) rekommendera *Kretsloppshuset - Ekologisk träffpunkt i Mörsil*. Enbart hur huset byggts - och byggts upp igen - är värt en resa. Där finns naturcafé, ekologisk lanthandel och en trädgård samt lantrashöns i gammaldags hönsgränd.

Förutom en trevlig utflykt, så stanna för en paus och kanske något att äta och dricka innan ni åker de sista milen till Huså, eller för att proviantera på vägen hem. De har öppet året runt utom måndagar. Se även www.kretsloppshuset.com.

Och förstås *Villa Tottebo*..... Läs mer om detta - våra släktingars smultronställe på sidan 20.

Till Per-Åkes smultronställen hör förstås Skutans Topp där man får visionen att flytta - om inte berg - så jaktvillan. Tännforsen och Ristafallet är väl värda en resa liksom Fröå Gruvor med Cafe Gruvstugan där hans mamma Barbro jobbar. För dom som vill vandra rekommenderar Per-Åke Issjödalen i närheten av Vålådalen.

Njut av naturen - blicka även ner och upptäck det stora utbudet av orkidéer och andra fridlysta växter

I broschyren Fridlysta växter i Jämtlands län finns vackra bilder och trevlig text om de fridlysta växterna. Där finns brunkullan, Jämtlands landskapsblomma liksom mosippan, Härjedalens landskapsblomma.

Brunkullan växer företrädesvis på slåtterängar och i beteshagar. Tidigare var den allmän men är nu sällsynt framför allt därför att växtplatserna inte hävdas utan växer igen. Den purpur-svartröda blomman slår ut strax efter midsommar och luktar gott av vanilj. Blir ca 15 cm hög.

De fridlysta växterna är baggsöta, brudsporre, brunkulla, dvärgyxne, fjällbrud, flugblomster, grönkulla, grönvit nattviol, guckusko, gulsippa, jungfru Maria nycklar, knottblomster, knärot, korallrot, kärrknipprot, nattviol, norna, näsrot, purpurknipprot, skogsfru, skogsklocka, skogsknipprot, skogsnycklar, skägglöcka, spindelblomster, storlåsbräken, sumpnycklar, tvåblad, vaxnycklar, vityxne, ängsnycklar

En fridlyst växt får inte plockas, grävas upp eller skadas på något sätt. Även fröna är fridlysta.

Har någon av er ett foto på någon av dessa växter? Skall vi ordna en bildsamling i stugan så att vi lär oss hur dessa växter ser ut?

Orkidéland i Storsjöbygd

Få platser i Sverige kan visa upp så rikligt med orkidéer på ängar och rikkärr, som Storsjöbygden. Detta beror på kambrosilurberggrunden, vars kalkrika och lättvittrade bergarter har gett upphov till goda näringsförhållanden. Eftersom många orkidéarter dessutom kräver mycket ljus och inte tål alltför stor konkurrens från andra växter, trivs de bra i de öppna, kulturpåverkade bygderna runt Storsjön. Även i många av våra fjäll trivs orkidéerna vilket beror på likartade mark-, ljus- och konkurrensförhållanden.

Några ord från redaktören

Det har länge varit min förhoppning att kunna skriva något om Nils Lalander, han som skrivit så mycket om ”alla oss andra”. Jag hade hoppats få artiklar från hans födelsedag och berättelse om hans och Marias liv på Öland. En dag hittade jag nedanstående, när jag letade material på Internet - vi får hålla till godo med detta så länge.....

Jag fann även Katarina Lalander Hamnes och du kan läsa om henne och hennes familj samt vad hon arbetar med i sitt företag på sidorna 16-17.

Nu efterlyser jag ännu fler artiklar från er - snälla skriv och berätta..... annars får ni mer i stil med Världsarv och Fridlysta växter.

Birgitta Nordenman - Nils-grenen

Bilden visar Nils på hans 80-årsdag tillsammans med sonen Lars, sonhustrun Aina och sondottern Sophia.
Foto Maria Wiell

Nils Lalander: En kommunistisk katt bland liberala hermelin
(2003-01-21)

DEBATT

I referaten ur IB-rapporterna i Journalisten 1/03 finns flera uppgifter som inte är korrekta. Eftersom jag själv var med, kan jag om detta ge besked.

Jag anställdes som allmänreporter på Dagens Nyheter av dåvarande biträdande redaktionschefen Axel Wennerling. Den som vanligen fungerade som min chef var dåvarande redaktionschefen Börje Dahlqvist. Med dåvarande chefredaktören Olof Lagercrantz hade jag sporadiska kontakter.

Jag kom närmast som reporter från Ny Dag där jag gjort mig ett namn bland annat för avslöjandena om neurosedynet, uppgifter som till att börja med betvivlades av medicinalstyrelsen och huvuddelen av det medicinska etablissemanget.

Under hela min tid på DN 1963-64 bemöttes jag välvilligt och korrekt, fick intressanta arbetsuppgifter. Mina grejer förekom ofta på löpet, på ettan och stort uppslag i tidningen. Av ren tillfällighet fick Börje Dahlqvist veta att jag var inskriven medlem i vpk. Börje Dahlqvist reagerade omedelbart som om taket skulle ha ramlat ner. Jag anade inte att antikommunismen tjugo år efter Stalingrad fortfarande satt under skinnet på somliga människor.

Dagens Nyheter är folkpartistisk. Inte går det an att ha en journalist som är organiserad kommunist anställd på DN. Du får välja, menade Börje Dahlqvist, lämna partiet och ha kvar anställningen på DN eller också lämna anställningen på tidningen.

Min egen inställning var att arbetsgivaren inte kunde lägga sig i vilken förening jag var medlem i när det inte påverkade min journalistiska yrkesutövning. I samma ögonblick som jag gjorde arbetsgivaren till viljes, också om det handlade om att på befallning gå ur hembygdsföreningen, hade jag själv förvandlat mig till dörmatta och även förlorat i respekt hos arbetsgivaren i fråga.

"Det jävla partiet"

Börje Dahlqvist återkom gång på gång till frågan om jag lämnat "det djävla partiet" och förde under en längre tid vid minst sju tillfällen saken på tal. Jag fick den uppfattningen att det här var Börje Dahlqvists egen grej som han väl trodde var i arbetsgivarens intresse och att han inte avhandlat den med Wennerling eller någon annan utom med mig.

Uppgiften i IB-rapporten att Börje Dahlqvist skulle ha fört ärendet till DN:s journalistklubb faller på sin egen orimlighet. Börje Dahlqvist bekräftade för mig i går att min uppgift är korrekt. Inte heller hade jag varit redaktionschef på Ny Dag, jag var av redaktionsklubben enhälligt utsedd att företräda klubben i redaktionsledningen. De upprepade knuffarna från Börje Dahlqvist kunde inte fortsätta. Jag hade en annan tjänst på lut (en huvudlärartjänst i franska) där jag visste att jag var uppskattad och rektorn inte frågade efter min politiska uppfattning.

Efter två år längtade jag tillbaka till journalistiken och sökte en tjänst på Lärartidningen som gavs ut av Sveriges Lärarförbund. Det befanns att jag hade de bästa yrkesmeriterna och jag fick jobbet. Förbundsordförande var den legendariske folkpartistiske riksdagsmannen Martin Widén. Folkpartisterna hade ett mycket starkt inflytande i Lärarförbundet. Chefredaktör var KV Hölne, känd socialdemokrat. Då mindes jag vad som hänt mig på DN. Så jag berättade att jag var medlem i vpk och frågade om de såg detta som ett hinder för mig att arbeta på Lärartidningen. Det gjorde de inte.

På liberala Dagens Nyheter passade inte en kommunistisk katt bland hermelinerna. Men på folkpartidominerade Lärartidningen dög en kommunistisk journalist som reporter, senare också efter KV Hölne, med hela redaktionens stöd, tillsattes jag som chefredaktör.

Bra betyg

Sammanfattning: Jag blev aldrig uppsagd från DN, jag blev aldrig hotad, blev inte illa behandlad, men det var ett väldigt tjat från Börje Dahlqvist om mitt partimedlemskap. När jag sade upp mig, föreföll Börje Dahlqvist lättad och gav mig ett bra betyg.

För andra vpk-journalister var livet inte lika lätt. Lars G Warne och Bo Teddy Ladberg fick veta att de inte kunde få behålla sina arbeten på Radiotjänst. De gick ner till dåvarande partiledaren Sven Linderot och berättade. Han sade: "Inte ska ni äventyra ert levebröd för partiets skull. Gå ur partiet. Ingen, varken vi eller någon annan vet vilka tankar och åsikter ni har i era huvuden." De gick ur partiet men förpassades under flera år i absolut tystnad. Efter lång tid fick Bo Teddy Ladberg bli hallåman i musikradioprogram.

NILS LALANDER

80 år och fortfarande aktiv journalist

några rader på nätet

På styrelsemötet diskuterades hur vi skulle kunna förenkla utskicket av *några rader* - främst för att sänka portokostnaderna - som är en stor kostnad för föreningen.

Ett förslag - att diskutera på släktföreningsmötet i Falun - är att lägga ut *några rader* på vår hemsida och att vi själva skriver ut vårt exemplar därifrån. Förutom att det sänker kostnaderna så kan man även se fotografierna i färg. För att lägga ut nyhetsbrevet på nätet behövs godkännande från alla som omnämns i respektive nyhetsbrev.

Ett annat alternativ är att några rader skickas via e-mail till de som så önskar. Problemet kan vara att materialet tar för stort utrymme (när det är många färgbilder) för de som har modem och inte bredband.

Ni som kan tänka er att få ert nyhetsbrev på detta sätt - sänd er e-mailadress till bin@magnolia.se - det är bra i vilket fall som helst att ha en uppdaterad e-maillista till er alla. Om vi bestämmer att lägga ut nyhetsbrevet på nätet så får ni då ett meddelande via e-mail att nyhetsbrevet kommit ut.

Främsta orsaken till att vi diskuterat detta är att vi behöver pengar till upprustningen av våra stugor.

Styrelsen

En stugfogde har ordet!

Vårstädningen - vilket bland annat innebär att renskola vattenfilter, justera luftmängden i hydroforen, såga o hugga ved, putsa fönster, grovstäda runt huset och kratta löv - är nu avklarad.

***Men det återstår sådant som är än viktigare för att vår släktgård skall bestå.
Det är fantastiskt - unikt - att ha en släktgård med anor....***

I år måste grundarbeten göras, förutom maskiner och material som jag kommer att ordna så behövs MÅNGA FRIVILLIGA - TACK!

Dessutom måste flaggstången målas, nytt lock snickras till brunnen, papptak läggas på båthuset, fönster och andra vita ytor målas utvändigt, samt redan sågad ved klyvas. Jag lovar att hitta ännu mer att göra om det blir för många som anmäler intresse.

Finns någon vänlig och lite händig själ i föreningen som skulle kunna åta sig något av detta? Vi kan tänka oss en viss reducering av hyresbeloppet om det sker under en hyresvecka i Fogdegården.

Är några intresserade av en arbetshelg/-vecka? Ett trevligt sätt att lära känna släktingar på. Alla behövs från de som kommer med glada tillrop till de händiga och naturligtvis de som förser oss med förtäring och leder arbetet.

Du når mig på tel: 063-303 12 och 070-224 05 34 eller stig.dahleman@mail.op.se

Stig Dahleman

Välkommen att bo i släktens stugor!

Fogdegården och Smedstorpet - Föreningen Lalandersläktens stugor i Huså

Stugorna ligger på gemensam tomt vid Kallsjöns strand, med utsikt över sjön, blånande fjäll och väldiga skogar - obegränsade möjligheter till underbara naturupplevelser. Där finns trädgårdsmöbler samt även en tjärad eka (plats för ”medhavd”, liten ca 2 hk utombordsmotor) i ett båthus. Vi har också del i fiskevattnet i Kallsjön.

Bara några hundra meter bort finns Huså by, med lanthandel, Herrgården med matservering (inklusive ett Lalanderrum) och i annexet finns en mineralsamling, Getgården med försäljning av ost och bröd, skidbackar med lift mm. Den kulturhistoriskt intressanta Fröå gruva ligger efter den väg som går på östra sidan av Åreskutan till E14 och Björnänge, varifrån man lätt tar sig till Åre och andra intressanta orter. Bjelkes gruva ligger uppströms Huså liksom lämningar efter gruvdriften i Huså. På andra sidan Kallsjön ligger Kall och andra byar med stor släktanknytning. Många av våra släktingar ligger begravda på Kalls kyrkogård, kyrkan är väl värd ett besök, motsvarande gäller för Åre gamla kyrka.

När du tar tillfället att njuta av livet i och kring stugorna så förbättrar du inte bara ditt eget välbefinnande utan du stärker även släktföreningens kassa så att vi kontinuerligt kan underhålla våra stugor!

Förbeställ mat

Sonja och Carina Forss som driver lanthandel i Huså tar gärna emot beställningar per telefon/fax 0647 - 420 34 eller per post till Forss Livs, Huså, 830 05 Järpen och levererar varorna till den stuga du hyr. Beställningen bör vara hos dem ca en vecka innan ankomsten. Se vidare Husås hemsida under www.husaby.com/svforss. Sonja är en av våra stugfogdar och de tillhör Olof-grenen.

Stugorna

Fogdegården har storstuga, två sovrum (4-5 bäddar), kök med kylskåp och frysack samt bastu och dusch, wc och TV. Hyran för Fogdegården är 1500 kr/vecka under veckorna 7-17 och 1800 kr/vecka för de veckor som innefattar jul och nyår. Under veckorna 2-6 är hyran 1200 kr/vecka och veckorna 18-51 är hyran 800 kr/vecka.

Det charmiga Smedstorpet har två rum (4 bäddar). Där finns ved- och bänkspis dessutom öppen spis och det har separat hemlighus med torrdass. Hyra för Smedstorpet är 500 kr/vecka.

Ovanstående priser gäller för medlemmar i släktföreningen. Övriga är också välkomna att hyra stugorna, då tillkommer 300 kr/vecka för Fogdegården och 100 kr/vecka för Smedstorpet. Nya villkor för bokning, betalning och avbokning finns upprättade och kan fås av stugfogden.

Mobiltelefon med refillkort - inklusive laddningsaggregat och bruksanvisning - finns att låna i affären.

Stugfogdar

Stig Dahleman (ansvarar för uthyrningen)
Byn 1004
830 53 Ås
Tel: 063 - 303 12; 070 - 224 05 34
E-mail: stig.dahleman@mail.op.se

Sonja Forss
Huså 1630
830 05 Järpen
Tel: 0647 - 420 34, 422 05

Våra förfäders rättsliga liv och leverne - Del 2

Den 6 dec 1843

Bonden Jacob Jacobsson i Björnänge hade till detta Ting å grufarbetaren Nils Johansson i Fäviken uttagit stämning med påstående att han måtte åläggas att till käranden återställa ett hästskulptur den sistnämnde sig av svaranden den 6 sistlidne november tillbytt och inställde sig nu vid upprop till målets företagande för Jacob Jacobsson, bonden A Sundin i Björnänge efter fullmakt så lydande: För detta fjärdingsmannen A Sundin i Björnänge befullmäktigas å undertecknads vägnar utföra käromål mot Grufarbetaren Nils Jonsson i Fäviken rörande ett skett hästbyte oss emellan den 6te nästlidne november, hållandes jag för gott, vad denne min fullmäktig härutinnan gör och låter.
Björnänge den 2 nov 1843

Jacob bom Jacobsson, Björnänge

Men Nils Johansson kom icke tillstädes, och kunde icke heller Sundin styrka att han härtill i laga ordning blivit stämd, då efter det Sundin för Härads Rätten ingivit följande skriftliga anförande i målet:

”Jacob Jacobsson i Björnänge låtit instämna Nils Jonsson i Fäviken för det han Svaranden den 6te nästlidne november gjort hästbyte med käranden och kom att ombyta dessa hästar den 12te i samma månad då han anmälde sig vara ångerfull över hästbytet då han insatte sitt hästskulptur uti kärandens stall i tanke att om sådant ackordera, men samma afton utan ackordering tog sin bortbytade häst ur stallet utan att därom något överlägga med käranden, varföre käranden kalla stämning å Svaranden att förpliktas ombyta hästar som ännu ej skett fast käranden ännu för svarandens räkning har sin bortbytade häst i beredskap till ombyte.”

Häradsrätten prövade skäligt förenämnda mål till nästa Ting samt förplikta Nils Johansson att därtill vid vite av 6 Rdr 32 Sk B^{co} sig infinna i händelse han härtill i laga ordning blivit stämd samt käranden att i sådant fall sin vederpart om detta beslut underrätta ; skulle åter målet vara ostämt får Jacob Jacobsson det till annat Ting instämna. Kommande Härads Rätten vid nästa Ting att sig utlåta om det ansvar Nils Johansson för sitt uteblivande därvid gjort sig skyldig, vilket avsades. Målet förlik.

Den 28 april 1854

Upprepades till återföretagande det uti Häradsrättens dombok för juli tinget under § 41 anmärkta mål angående av länsman A Hållström å tjänstens vägnar å Råstvändaren Olof Lalander och Grufarb Erik Gråberg vid Husån yrkat ansvar för fylleri och slagsmål och inställde sig därvid parterna personligen, medgivande efter något nekande slutligen Lalander och Gråberg att de vid angivna tillfälle jämväl ute å väg varit av starka drycker överlastade, men vidhöllo däremot enständigt att något slagsmål emellan dem ej ägt rum, därom jämväl Hållström förklarade sig ej äga någon bevisning.

Å sista rättegångsdagen av tinget den 2 påföljande juni avsades följande

Utslag

Som någon bevisning icke förekommit därom att Lalander och Gråberg vid angivna tillfälle måndagen den 1 aug sistlidne år med varandra inlåtit sig i slagsmål varda de från det å dem i detta hänseende yrkade ansvar frikända, men fälles däremot Lalander och Gråberg att för erkända fylleriförseelser böta vardera 3 Rdr 16 sk B^{co} därav 2/3 tillfaller åklagaren och 1/3 Kalls församlings fattiga, skolande de vid bristande tillgång till böter desamma avtjäna med 4 dagars fängelse vid vatten och bröd.

Besvärshänvisning meddelas

Supplement nr 9 - Tillägg till släktboken

Tabell N 446:

Ulrika Pålsson gift 6 feb 2002 med Magnus Clarving, f 11 jul 1972

Tabell J 146:

Paula Orvelid gift 6 feb 2000 med Jan Petrus Mölling, f 11 maj 1968 - dotter Hanna Mathilda, f 10 jun 2002 i Örebro

Tabell J 287:

Folke Lalander avled 12 jan 2003

Tabell A 182:

Kerstin Fleming, f Lalander avled 20 mar 2003

Komplettera Släktboken

Fortsätt också att skvallra till undertecknad. Skriv ett kort till Vårgårdavägen 6, 125 51 Älvsjö, skicka e-mail till fam.leijd@telia.com eller ring 08 - 99 44 12 tycker släktbokens huvudredaktör *Jan Leijd*

Påminnelse - medlemsavgiften för år 2003!

För er som ännu inte har betalat medlemsavgiften eller för er som värvat nya medlemmar:

Medlemsavgifterna är för enskild medlem **100 kronor**, för hel familj **150 kronor**, för barn och ungdom under 18 år **25 kronor**. Avgiften betalas på postgironummer **16 63 36 - 8**.

Med släkthälsning - *Jan Leijd*, kassör

Våra amerikanska släktingar

Adresser till representanterna i USA.

Debra Dodd, 91 Market Street, Port Hadlock, WA 98339

Tel: +1 360 385-3824. E-mail: djdodd@cablespeed.com

Jacqueline "Jacquie" Pearson Lamer (redaktör) 29342 State Highway U, Maryville, MO 66468

Tel: +1 816 561-98 02. E-mail: jplamer@mail.nwmissouri.edu

Harold Pearson, 1425 Palm Valley Dr East, Harlington, TX 78552 - Vice ordförande (USA)

Tel: +1 956 423-7738. E-mail: HRPear@aol.com

Adresslista - Föreningen Lalandersläktens funktionärer

Ordförande

Per Olov Österlind
Rutbergsvägen 10, 903 55 Umeå
Tel/fax: 090 - 77 14 25
E-mail: per-olov.osterlind@germed.umu.se

Vice ordförande

Sven Lalander
Ekbackevägen 22, 181 46 Lidingö
Tel/fax: 08 - 765 84 57
E-mail: sven.lalander@telia.com

Sekreterare

Inger Mellberg
Björnösund 496, 761 92 Norrtälje
Tel: 0176 - 23 90 22 Fax: 0176 - 20 78 12
E-mail: ingermellberg@user.bip.net

Kassör

Jan Leijd
Vårgårdavägen 6, 125 51 Älvsjö
Tel: 08 - 99 44 12
E-mail: fam.leijd@telia.com

Förtroendekvinnor/män för släktgrenarna

Anders-grenen

Per-Åke Kristiansson
Björnänge 1393, 830 13 Åre
Tel: 0647 - 321 20
E-mail: perake_kristiansson@hotmail.com

Jacob-grenen

Birgit Nyström
Samuel Permangatan 33 A, 831 42 Östersund
Tel: 063 - 51 91 14

Helena-grenen

Olof Tottmar
Lökgatan 1, 754 47 Uppsala
Tel: 018 - 25 19 29
E-mail: olof.tottmar@zoofys.uu.se

Gertrud-grenen

Staffan Wiklander
Berggården 20, 791 94 Falun
Tel: 023 - 44 141
E-mail: staffan4@algonet.se

Mårten-grenen

Karl-Axel Arvidsson
Giggatan 7, 212 42 Malmö
Tel: 040 - 49 64 11
E-mail: karl-axel.arvidsson@mailbox.swipnet.se

Nils-grenen

Birgitta Nordenman - Redaktör
Kremlevägen 6, 756 46 Uppsala
Tel: 018 - 30 09 42 Fax: 018 - 30 04 42
E-mail: bin@magnolia.se

Olof-grenen

Bertil Möller Fasangatan 18, 742 36 Östhammar. Tel: 0173 - 12 641

Suppleanter

Stig Dahleman Byn 1004, 830 43 Ås. Tel: 063 - 303 12; 070 - 224 05 34. E-mail: stig.dahleman@mail.op.se
Håkan Forss Ängegatan 57, 83136 Östersund. Tel: 063 - 10 32 16
Monica Hallquist Storhallen 1112, 840 31 Åsarna. Tel: 0687 - 340 53
Anita Lalander Kämpavägen 52, 181 41 Lidingö. Tel: 08 - 767 54 73. E-mail: anita.lalander@telia.com
Lars Renström Forsvägen 28, 187 42 Täby. Tel: 08 - 768 82 72. E-mail: lars.renstrom@secotools.se

Revisor/revisorssuppleant

Jan Lundberg Laduvägen 8, 181 41 Lidingö. Tel: 08 - 765 23 93 (ordinarie)
Christina Sturk Svartbäckens by 412, 136 59 Haninge. Tel: 08 - 777 40 47 (suppleant)

Stugfogdar

Stig Dahleman Byn 1004, 830 43 Ås. Tel: 063 - 303 12. E-mail: stig.dahleman@mail.op.se
Sonja Forss Huså 1630, 830 05 Järpen. Tel: 0647 - 420 34, 422 05

Valberedning

Jan-Erik Lalander Matrosvägen 8, 133 33 Saltsjöbaden. Tel: 08 - 717 16 60. E-mail: janeriklalander@telia.com
Deisy Andersson Hedåsvägen 6, 821 30 Bollnäs. Tel: 0278 - 178 76
Carl-Arne Nyström Måttgränd 114, 906 24 Umeå. Tel: 090 - 18 05 51. E-mail: carl-arne.nystrom@educ.umu.se

Anmälan till Släktföreningsmötet i Falun 22 - 24 augusti 2003

Jag/vi som kommer är:

Jag/vi vill vara med på

Utfärd till Ornässtugan den 22 augusti Antal personer:

Utfärd till Carl Larssongården den 22 augusti Antal personer:

Guidad sightseeing i Falun den 23 augusti Antal personer:

Formellt Släktemöte och föredrag den 23 augusti Antal personer:

Gemensam middag den 23 augusti Antal personer:

 Önskar fisk till middagen Antal personer:

 Önskar kött till middagen Antal personer:

 Önskar vegetarisk mat till middagen Antal personer:

Besök vid Falu Gruva den 24 augusti Antal personer:

 Nedstigning i gruvan Antal personer:

Vi har egen bil med extra plats för Antal personer:

Vi önskar plats i andras bilar för Antal personer:

Speciella önskemål:

Anmälan insänd av:

Adress:

Telefon:

E-mail:

Anmälan görs senast den 28 juli 2003 - men helst tidigare - till:

Sven Lalander

Ekbackevägen 22, 181 46 Lidingö

Tel: 08 - 765 84 57

E-mail: sven.lalander@telia.com